

16 Ιουλίου, 1993

[ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΑΙΓΓΗ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,
ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υποθέσεις Αρ. 691/91 και 831/91)

Ο περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμος του 1990 (Ν. 1/90) — Άρθρο 35(4) — Αιτιολογημένες Συστάσεις του Διευθυντή — Αιτιολογία που δεν παρέχει δυνατότητα πλήρους ελέγχου από το Δικαστήριο, δε συνιστά αιτιολογία — Αιτιολογία με τα ίδια κριτήρια και συνέπειες που ελέγχεται οποιαδήποτε απόφαση της Ε.Δ.Υ.

5

Με τις προσφυγές αυτές που συνεκδικάστηκαν, προσβλήθηκε η απόφαση προαγωγής των ενδιαφερομένων μερών στη θέση Διευθυντή Προγραμματισμού. Ο αιτητής στην προσφυγή αρ. 831/91 πρόβαλε τον ισχυρισμό ότι οι συστάσεις του Διευθυντή στις οποίες στηρίχθηκε η Ε.Δ.Υ. ήταν αναιτιολόγητες, κατά παράβαση της ρητής πρόνοιας του Άρθρου 35(4) του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου (Ν. 1/90).

10

Το Ανώτατο Δικαστήριο ακυρώνοντας την επίδικη απόφαση, αποφάσισε ότι:

15

Στο σχετικό πρακτικό της Ε.Δ.Υ. με ημερομηνία 11/6/1991, σ. 3, αναφέρονται επί του προκειμένου τα εξής:

"Ο Γενικός Διευθυντής, προτού αποχωρήσει από τη συνεδρία, σύστησε τους Πανίκο Πούρο και Μιχάλη Λεπτό για προαγωγή ως τους καλύτερους από τους υποψήφιους, αφού τέθηκαν υπόψη του οι σχετικοί φακέλοι και συνεκτίμησε όλα τα στοιχεία αξιολόγησης και επίσης ενημερώθηκε για τις αποφάσεις της Επιτροπής που έλαβε στην αρχή της συνεδρίας."

20

25

5 Σχολιάζοντας το πιο πάνω κείμενο, ο ευπαιδευτος δικηγόρος του αιτητή υποστήριξε ότι τα αναφερόμενα σ' αυτό αποτελούν απλώς μέρος των πρακτικών της Ε.Δ.Υ. και δε συνιστούν καθόλου αιτιολογία και/ή επαρκή αιτιολογία του ίδιου του Γενικού Διευθυντή για τις συστάσεις του προς την Ε.Δ.Υ., κατά παράβαση του Άρθρου 35(4) του περί Δημοσίας Υπηρεσίας Νόμου (Ν. 1/90).

10 Στο βαθμό που το επιχείρημα του ευπαιδευτου δικηγόρου του αιτητή βασίζεται στη διατύπωση του πιο πάνω κειμένου, το Δικαστήριο θα συμφωνήσει με την εισήγησή του. Δεν μπορεί κανένας να συμπεράνει με βεβαιότητα τι ακριβώς λεχθηκε από το Γενικό Διευθυντή και τι ακριβώς αποτελεί μέρος των πρακτικών της Ε.Δ.Υ. Μπορεί εύλογα να λεχθεί ότι οι συστάσεις του Γενικού Διευθυντή, όπως αντικατοπτρίζονται στο πιο πάνω κείμενο του πρακτικού της Ε.Δ.Υ., είναι τελείως αναιτιολόγητες. Το Δικαστήριο θα προχωρήσει, εντούτοις, στην περαιτέρω εξέταση του θέματος με βάση το δεύτερο σκέλος του επιχειρήματος του ευπαιδευτου δικηγόρου του αιτητή, το οποίο αφορά την επάρκεια των συστάσεων, θεωρώντας, για τους σκοπούς του επιχειρήματος αυτού, ότι το πιο πάνω κείμενο, όπως έχει διατυπωθεί, περιέχει αιτιολογία των συστάσεων του Γενικού Διευθυντή και όχι απλή παράθεση του γεγονότος ότι η Ε.Δ.Υ. είχε θέσει ενώπιον του Γενικού Διευθυντή τους σχετικούς φακέλους και τον ενημέρωσε για τις αποφάσεις που έλαβε στην αρχή της συνεδρίας της.

25 Μετά τη θέσπιση του περί Δημοσίας Υπηρεσίας Νόμου του 1990 (Ν.1/90), οι αιτιολογημένες συστάσεις του Διευθυντή απαιτούνται από τον ίδιο το Νόμο, το Άρθρο 35(4) του οποίου προνοεί τα ακόλουθα:

30 "35(4) Κατά την προαγωγή η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη το περιεχόμενο των Προσωπικών Φακέλων και των Φακέλων των Ετήσιων Υπηρεσιακών Εκθέσεων των υποψηφίων, αιτιολογημένες συστάσεις του Προϊσταμένου του Τμήματος στο οποίο υφίσταται η Κενή Θέση και την εντύπωση την οποία η Επιτροπή αποκόμισε για τους υποψηφίους κατά την προφορική εξέταση, αν αυτή έγινε."

35 Με τις αποφάσεις που εκδόθηκαν μετά τη θέσπιση του Νόμου αρ. 1/90 και που αφορούν την ερμηνεία του Άρθρου 35(4) εκφράζονται διϊστάμενες απόψεις.

40 Μετά τη θέσπιση της πρόνοιας του Άρθρου 35(4) του νέου Νόμου, η επάρκεια της αιτιολογίας της σύστασης του Προϊσταμένου του Τμήματος, θα πρέπει να ελέγχεται δικαστικά με τα ίδια ακριβώς κριτήρια και τις ίδιες ακριβώς συνέπειες που ελέγχεται η οποιαδήποτε απόφαση

της ίδιας της Ε.Δ.Υ. και αιτιολογία που δεν παρέχει δυνατότητα πλήρων ελέγχου από το Δικαστήριο, δε συνιστά αιτιολογία σύμφωνα με τη διάταξη του Άρθρου 35(4) του Νόμου αρ. 1/90.

Για τους λόγους που αναφέρονται πιο πάνω, υιοθετούνται οι αποφάσεις στις υποθέσεις *Λοιζίδη και Πολυκάρπου* και το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι η επίδικη σύσταση του Προϊσταμένου του Τμήματος είναι παντελώς ανατιολόγητη και παράνομη ως αντιβαίνουσα στη διάταξη του Άρθρου 35(4) του Νόμου, οδηγεί δε σε ακυρότητα την προαγωγή των Ενδιαφερομένων Μερών Μιχάλη Λεπτού και Πανίκου Πούρου, η οποία προσβάλλεται με την προσφυγή αρ. 831/91.

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Λεωνίδου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας (1992) 4 Α.Α.Δ. 1806,

Νικολάου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας (1992) 4 Α.Α.Δ. 3930,

Themistocleous and Others v. Republic (1985) 3 C.L.R. 1070,

Yenakritou and Others v. Republic (1985) 3 C.L.R. 2731,

Pourghourites v. Republic (1988) 3 C.L.R. 1434,

Δημοκρατία ν. Βασιλείου (1990) 3 Α.Α.Δ. 226,

Λοιζίδης και Άλλος ν. Δημοκρατίας (1992) 4 Α.Α.Δ. 4742,

Παπαϊωάννου ν. Δημοκρατίας (Αρ. 7) (1991) 3 Α.Α.Δ. 659,

Πολυκάρπου ν. Δημοκρατίας (Αρ. 1) (1993) 4 Α.Α.Δ. 72,

Christodoulides and Another v. Educational Service Commission (1986) 3 C.L.R. 1637.

Προσφυγή.

Προσφυγή εναντίον της απόφασης των καθ' ων η αίτηση, με την οποία προάχθηκαν στη θέση Διευθυντή Προγραμματισμού, Γραφείο Προγραμματισμού, τα Ενδιαφερόμενα Μέρη αντί των αιτητών.

Ε. Ευσταθίου, για την Αιτήτρια στην προσφυγή Αρ. 691/91.

Α. Χαβιαράς, για τον Αιτητή στην προσφυγή Αρ. 831/91.

Τ. Πολυχρονίδου, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους
Καθ' ων η αίτηση.

5

Α. Σ. Αγγελίδης, για το Ενδιαφερόμενο μέρος 1.

Καμιά εμφάνιση για το Ενδιαφερόμενο μέρος 2.

10

Cur. adv. vult.

ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, Δ.: Με τις προσφυγές αυτές επιδιώκεται η ακύρωση της απόφασης της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας (Ε.Δ.Υ.), με την οποία προάχθηκαν στη θέση Διευθυντή Προγραμματισμού, Γραφείο Προγραμματισμού, τα Ενδιαφερόμενα Μέρη Μιχάλης Λεπτός και Πανίκος Πούρος, αντί των Αιτητών. Οι επίδικες προαγωγές δημοσιεύτηκαν στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας, ημερομηνίας 12/7/91.

15

20 Οι προσφυγές συνεκδικάστηκαν επειδή στρέφονται εναντίον της ίδιας διοικητικής πράξης. Αν και τα ουσιαστικά γεγονότα είναι κοινά, οι δυο προσφυγές διαφέρουν πολύ ως προς τα νομικά σημεία πάνω στα οποία στηρίζεται η καθεμιά από αυτές.

25 Σ' αντίθεση με το Ενδιαφερόμενο Μέρος Πανίκο Πούρο το οποίο δεν έχει εμφανιστεί σε οποιαδήποτε στάδιο της διαδικασίας, το Ενδιαφερόμενο Μέρος Μιχάλης Λεπτός εμφανίστηκε με δικηγόρο και έλαβε ενεργό μέρος στη διαδικασία.

30 Τα κοινά γεγονότα των υποθέσεων είναι τα ακόλουθα: Με επιστολή του στην Ε.Δ.Υ. ημερομηνίας 1/11/90, ο Γενικός Διευθυντής, Γραφείο Προγραμματισμού, ζήτησε την πλήρωση μιας κενής μόνιμης θέσης Διευθυντή Προγραμματισμού, Γραφείο Προγραμματισμού. Η θέση είναι πρώτου διορισμού και προαγωγής και δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 30/11/1990, με τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων την 22/12/1990.

35

40 Σ' ανταπόκριση υποβλήθηκαν συνολικά οκτώ αιτήσεις περιλαμβανομένων εκείνων των Αιτητών και των Ενδιαφερομένων Μερών. Με τον Προϋπολογισμό Αναπτύξεως για το 1991 δημοσιουργήθηκε ακόμα μια θέση Διευθυντή Προγραμματισμού η πλήρωση της οποίας ζητήθηκε από το Γενικό Διευθυντή, Γραφείο Προγραμματισμού, με νεότερη επιστολή του προς την Ε.Δ.Υ. ημερο-

μηνίας 7/1/1991.

Στη συνεδρία της με ημερομηνία 22/1/1991 η Ε.Δ.Υ. αποφάσισε όπως η νέα θέση πληρωθεί μέσα στα πλαίσια της διαδικασίας για την πλήρωση της πρώτης θέσης που βρισκόταν σε εξέλιξη και με επιστολή της προς τον Πρόεδρο της Συμβουλευτικής Επιτροπής, με ημερομηνία 18/3/1991, ζήτησε από αυτή να λάβει υπόψη, κατά την ετοιμασία της έκθεσής της, και τη νέα αυτή θέση.

5

Με την έκθεσή της που διαβιβάστηκε στην Ε.Δ.Υ. με επιστολή της ημερομηνίας 18/4/1991, η Συμβουλευτική Επιτροπή διαπίστωσε ότι μόνο έξι από τους οκτώ υποψήφιους κατείχαν τα προσόντα του σχεδίου υπηρεσίας και σύστησε για επιλογή και τους έξι υποψήφιους, δίδοντας ταυτόχρονα και την αξιολόγηση της απόδοσης του καθενός από αυτούς κατά τις συνεντεύξεις ενώπιόν της. Ανάμεσα στους συστηθέντες περιλαμβάνονταν τόσο οι Αιτητές όσο και τα Ενδιαφερόμενα Μέρη. Η Αιτήτρια στην προσφυγή αρ. 691/91 αξιολογήθηκε ως "πολύ καλή", ο Αιτητής στην προσφυγή αρ. 831/91 ως "σχεδόν πολύ καλός" και τα δυο Ενδιαφερόμενα Μέρη ως "εξαιρετοι".

10

15

20

Στις 11/6/1991 η Ε.Δ.Υ. απέρριψε ως αβάσιμες γραπτές παραστάσεις της Αιτήτριας στην προσφυγή αρ. 691/91 καθώς και του δικηγόρου της αναφορικά με την αξιολόγησή της για το 1990, και στη συνέχεια δέχτηκε σε προφορικές συνεντεύξεις τους υποψήφιους στην παρουσία του Γενικού Διευθυντή. Ακολούθως, αφού άκουσε την αξιολόγηση της απόδοσης των υποψηφίων από το Γενικό Διευθυντή, προέβηκε στη δική της αξιολόγηση. Η Ε.Δ.Υ. χαρακτήρισε την απόδοση της Αιτήτριας στην προσφυγή 691/91 ως "πολύ καλή", του Αιτητή στην προσφυγή 831/91 ως "σχεδόν πολύ καλή" και των Ενδιαφερομένων Μερών Λεπτού και Πούρου "πάρα πολύ καλή" και "εξαιρετη" αντίστοιχα. Στη συνέχεια, αφού άκουσε τις συστάσεις του Γενικού Διευθυντή που σύστησε τα Ενδιαφερόμενα Μέρη, ασχολήθηκε με τη γενική αξιολόγηση και σύγκριση των υποψηφίων και επέλεξε τα Ενδιαφερόμενα Μέρη ως τους πιο κατάλληλους υποψήφιους για προαγωγή στην επίδικη θέση. Στη συνεδρία της με ημερομηνία 20/6/1991 η Ε.Δ.Υ. καθόρισε ως ημερομηνία ισχύος της προαγωγής των Ενδιαφερομένων Μερών την 1/7/1991.

25

30

35

Στο παρόν στάδιο θα εξετάσω ένα από τους νομικούς ισχυρισμούς του Αιτητή στην προσφυγή αρ. 831/91 που, κατά τη γνώμη μου, έχει γενικότερο ενδιαφέρον εφόσον αφορά την επάρκεια της αιτιολογίας των συστάσεων του Γενικού Διευθυντή τις οποίες η Ε.Δ.Υ. λαμβάνει υπόψη βάσει του άρθρου 35(4) του πε-

40

ρί Δημοσίας Υπηρεσίας Νόμου του 1990 (Ν.1/90).

Στο σχετικό πρακτικό της Ε.Δ.Υ. με ημερομηνία 11/6/1991, σ.3, αναφέρονται επί τους προκειμένου τα εξής:

5

"Ο Γενικός Διευθυντής, προτού αποχωρήσει από τη συνεδρία, σύστησε τους Πανίκο Πούρο και Μιχάλη Λεπτό για προαγωγή ως τους καλύτερους από τους υποψήφιους, αφού τέθηκαν υπόψη του οι σχετικοί φακέλοι και συνεκτίμησε όλα τα στοιχεία αξιολόγησης και επίσης ενημερώθηκε για τις αποφάσεις της Επιτροπής που έλαβε στην αρχή της συνεδρίας."

10

Σχολιάζοντας το πιο πάνω κείμενο, ο ευπαιδευτος δικηγόρος του Αιτητή υποστήριξε ότι τα αναφερόμενα σ' αυτό αποτελούν απλώς μέρος των πρακτικών της Ε.Δ.Υ. και δε συνιστούν καθόλου αιτιολογία και/ή επαρκή αιτιολογία του ίδιου του Γενικού Διευθυντή για τις συστάσεις του προς την Ε.Δ.Υ., κατά παράβαση του άρθρου 35(4) του Νόμου αρ.1/90.

15

20

Αντίθετα, η ευπαιδευτη δικηγόρος της Ε.Δ.Υ. εισήγηθηκε ότι από το πιο πάνω κείμενο προκύπτει σαφώς επαρκής κατά νόμο αιτιολογία των συστάσεων, ότι δηλαδή ο Γενικός Διευθυντής βασίστηκε στους φακέλους και στις συνεκτιμήσεις όλων των στοιχείων αξιολόγησης.

25

30

Στο βαθμό που το επιχείρημα του ευπαιδευτου δικηγόρου του Αιτητή βασίζεται στη διατύπωση του πιο πάνω κειμένου, θα πρέπει να συμφωνήσω με την εισήγησή του. Δεν μπορεί κανένας να συμπεράνει με βεβαιότητα τι ακριβώς λέχθηκε από το Γενικό Διευθυντή και τι ακριβώς αποτελεί μέρος των πρακτικών της Ε.Δ.Υ.. Κλίνω, επομένως, υπέρ της άποψης ότι μπορεί εύλογα να λεχθεί ότι οι συστάσεις του Γενικού Διευθυντή, όπως αντικατοπτρίζονται στο πιο πάνω κείμενο του πρακτικού της Ε.Δ.Υ., είναι τελείως αναιτιολόγητες. Θα προχωρήσω, εντούτοις, στην περαιτέρω εξέταση του θέματος με βάση το δεύτερο σκέλος του επιχειρήματος του ευπαιδευτου δικηγόρου του Αιτητή, το οποίο αφορά την επάρκεια των συστάσεων, θεωρώντας, για τους σκοπούς του επιχειρήματος αυτού, ότι το πιο πάνω κείμενο, όπως έχει διατυπωθεί, περιέχει αιτιολογία των συστάσεων του Γενικού Διευθυντή και όχι απλή παράθεση του γεγονότος ότι η Ε.Δ.Υ. είχε θέσει ενώπιον του Γενικού Διευθυντή τους σχετικούς φακέλους και τον ενημέρωσε για τις αποφάσεις που έλαβε στην αρχή της συνεδρίας της.

35

40

Μετά τη θέσπιση του περί Δημοσίας Υπηρεσίας Νόμου του

1990 (Ν.1/90), οι αιτιολογημένες συστάσεις του Διευθυντή απαιτούνται από τον ίδιο το Νόμο, το άρθρο 35(4) του οποίου προνοεί τα ακόλουθα:

"35(4)Κατά την προαγωγή η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη το περιεχόμενο των Προσωπικών Φακέλων και των Φακέλων των Ετήσιων Υπηρεσιακών Εκθέσεων των υποψηφίων, αιτιολογημένες συστάσεις του Προϊστάμενου του Τμήματος στο οποίο υφίσταται η κενή θέση και την εντύπωση την οποία η Επιτροπή αποκόμισε για τους υποψηφίους κατά την προφορική εξέταση, αν αυτή έγινε." 5 10

Με τις αποφάσεις που εκδόθηκαν μετά τη θέσπιση του Νόμου αρ.1/90 και που αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 35(4) εκφράζονται διστάμενες απόψεις. Επιβάλλεται, ως εκ τούτου, να προβώ σε σύντομη ανασκόπηση της μέχρι σήμερα νομολογίας επί του προκειμένου. 15

Έχω υπόψη μου τέσσερις αποφάσεις πάνω στο επίδικο αυτό θέμα που εκδόθηκαν από τέσσερις διαφορετικούς Δικαστές κατά την άσκηση της μονομελούς αναθερητικής δικαιοδοσίας τους και που δεν έχουν ακόμα δημοσιευτεί. Η πρώτη κατά χρονική σειρά απόφαση εκδόθηκε στην υπόθεση **Θεόδωρος Λεωνίδου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας** (1992) 4 Α.Α.Δ. 1806. Στην υπόθεση εκείνη η αναφορά στο πιο κάτω πρακτικό της Ε.Δ.Υ. σε σχέση με τη σύσταση του Γενικού Διευθυντή για τις κρινόμενες προαγωγές, η οποία κρίθηκε από το Δικαστήριο ότι ικανοποιούσε τις απαιτήσεις του Νόμου για αιτιολογημένες συστάσεις, είχε ως εξής: 20 25

"Από αυτούς, αφού έλαβε υπόψη ο ίδιος τα τρία κριτήρια στο σύνολο τους, συστήνει για προαγωγή 4 ενδιαφερόμενα πρόσωπα, τους Παναγιώτη Καρσερά, Ανδρέα Σαρρή, Αγαθοκλή Κερίμη και Θεόδωρο Λεωνίδου και αφήνει στην Επιτροπή να κρίνει τους δυο καταλληλότερους". 30

Παρόμοια προσέγγιση υιοθετήθηκε στην απόφαση **Ανδρέας Νικολάου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας** (1992) 4 Α.Α.Δ. 3930, στις οποίες οι συστάσεις του Διευθυντή είχαν καταγραφεί στο πρακτικό της Ε.Δ.Υ. ως εξής: 35

"Με βάση τα τρία κριτήρια - αξία, προσόντα, αρχαιότητα - συστήνει για προαγωγή τις Αυγή Χαραλάμπους και Χλόη Κωνσταντινοπούλου-Κορομία." 40

Το Δικαστήριο στην υπόθεση εκείνη αφού παράθεσε και σύγκρινε τα κείμενα των άρθρων 35(4) του Νόμου 1/90 και του αντίστοιχου άρθρου 44(3)* του προηγούμενου περί Δημοσίας Υπηρεσίας Νόμου του 1967 (Ν.33/67), αναφέρθηκε στις υποθέσεις *Themistocleous and Others v. Republic* (1985) 3 C.L.R. 1070, *Yenakritou and Others v. Republic* (1985) 3 C.L.R. 2731 και *Pourghourides v. Republic* (1988) 3 C.L.R. 1434, και εξέφρασε την άποψη ότι η ρητή περίληψη στη νέα διάταξη της λέξης "αιτιολογημένες" πριν από τη λέξη "συστάσεις" που δεν υπήρχε στο προηγούμενο άρθρο, δεν άλλαξε ουσιαστικά το προϋπάρχον νομικό καθεστώς που αφορά τις συστάσεις του Προϋσταμένου, αλλά στην ουσία θεσμοθέτησε στις προηγούμενες νομολογιακές αρχές που είχαν καθιερωθεί από τις γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου. Ακολούθως το Δικαστήριο ανέφερε τα εξής στις σσ. 1436 και 1437 της απόφασής του:

"Από τη νομολογία καθιερώθηκε επίσης η αρχή ότι οι συστάσεις του προϋσταμένου δε θεωρούνται άκυρες από έλλειψη αιτιολογίας απλώς γιατί είναι σύντομες ή λακωνικές, αρκεί να συνάδουν με τα στοιχεία των φακέλων. (Βλέπε *Othon Yiangoullis v. The Republic* (1988) 3 C.L.R. 266, *Ανδρέας Καϊττανής κ.ά. ν. Της Δημοκρατίας* (1990) 3 Α.Α.Δ. 1294, *Γεώργιος Μαυρομαμάτης κ.ά. ν. Της Δημοκρατίας* (1991) 4 Α.Α.Δ. 767, *Ανδρέας Σάββα και Δημοκρατίας* (1992) 4 Α.Α.Δ. 248.)

Στην *Δημοκρατία ν. Βασιλείου* (1990) 3 Α.Α.Δ. 226, αναφέρεται:

‘Το ουσιώδες θέμα που τίθεται ενώπιόν μας είναι κατά πόσο οι συστάσεις του οικείου τμηματάρχη ανταποκρίνονται στα στοιχεία του φακέλου. Και θα πρέπει στο σημείο αυτό να παρατηρήσουμε ότι όταν μιλούμε για τα στοιχεία του φακέλου δεν περιορίζεται η νομολογία μας στην εικόνα που παρουσιάζουν οι εμπιστευτικές εκθέσεις όπως φαίνεται στην υπό έφεση απόφαση αλλά σε όλα τα στοιχεία τα οποία αναφέρονται στους υποψήφιους και μπορεί να υπάρχουν και στους προσωπικούς φακέλους, όπως η αρχαιότητα και τα προσόντα, επιπρόσθετα προς την αξία.

Μια παρατήρηση στο σημείο αυτό που πρέπει να γίνει

*44(3) Κατά την προαγωγή η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπ’ όψιν τας περι των υποψηφίων ετησίας εμπιστευτικές εκθέσεις και τας επί τούτω συστάσεις του Προϋσταμένου του Τμήματος εν τω οποίω η κεν’ .’

είναι ότι οι συστάσεις του Τμηματάρχη αποτελούν ξεχωριστό στοιχείο κρίσεως.'

Στην ίδια απόφαση αναφέρονται στη συνέχεια και τα πιο κάτω:

5
 'Είναι φανερό ότι η σύσταση αυτή δεν περιορίζεται μόνο στις τρεις γραμμές της διατύπωσης της μέσα στο περιεχόμενο των εμπιστευτικών εκθέσεων και των προσωπικών φακέλων, όπως επίσης και στοιχεία προσωπικών απόψεων τις οποίες ο ίδιος είχε διαμορφώσει κατόπιν ενημερώσεως του από πρόσωπα που είχαν άμεση γνώση περί των υποψηφίων. Αυτή είναι μια ορθή προσέγγιση και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί παρέκκλιση ή αντίθεση προς το τι λέχθηκε στην υπόθεση *Ανδρέας Χριστοδουλίδης και Άλλος v. Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας* (1986) 3 Α.Α.Δ. 1637, η οποία διαφοροποιείται διότι εκεί επρόκειτο περί απόψεων και συστάσεων τις οποίες το ίδιο το διοικητικό όργανο επήρε από διάφορους τμηματάρχες, αλλά ουδέποτε κατέγραψε το περιεχόμενό τους.'

20
 Το Δικαστήριο κατάληξε τέλος στο συμπέρασμα ότι η σύσταση του Διευθυντή στην εν λόγω υπόθεση υποστηρίζεται από τα στοιχεία των φακέλων και πρέπει να θεωρείται ότι είχε τη δέουσα αιτιολογία και ότι συμμορφώνεται με τις διατάξεις του άρθρου 35(4) του Νόμου.

25
 Στη συνέχεια, εκδόθηκαν δυο ακόμα αποφάσεις με διαφορετική όμως προσέγγιση. Στην υπόθεση *Γεώργιος Λοϊζίδης και Άλλος v. Δημοκρατίας* (1992) 4 Α.Α.Δ. 4742, η σύσταση του διευθυντή είχε καταγραφεί στο πρακτικό ως εξής:

30
 "Ο Διευθυντής σύστησε προς επιλογή για προαγωγή, με βάση τα τρία κριτήρια στο σύνολό τους, τους Άνθο Κουντούρη, Ανδρέα Χριστοδουλίδη και Δημητράκη Κοφτερό."

35
 Στην απόφασή του ημερομηνίας 21/12/92 το Δικαστήριο, αφού προέβη σε αντιπαράθεση των προνοιών των πιο πάνω άρθρων 35(4) και 44(3) κατέληξε ως εξής στις σσ. 4747 - 4749:

40
 "Η νομολογία είχε από νωρίς αναγνωρίσει ότι οι συστάσεις του προϊσταμένου τμήματος είναι αυθυπόστατο στοιχείο κρίσης:

'Είναι ένα από τα δεδομένα που οφείλει να συνεξετάσει η Επιτροπή κατά τις ρητές πρόνοιες του νόμου. Με αυτή

την έννοια δεν είναι αναπαραγωγή των μετρήσιμων ή των απτών στοιχείων του φακέλου.'

5 (Κωνσταντινίδης, Δ., εκδίδοντας την απόφαση της Ολομέλειας στην *Ν. Παπαϊωάννου v. Δημοκρατίας* (1991) 3 Α.Α.Δ. 659).

10 Πρέπει να πούμε όμως ότι υπήρχε μια υποβόσκουσα διχοστασία στη νομολογία. Έχουμε δηλαδή περιπτώσεις που η απλή σύσταση θεωρήθηκε ικανοποιητική.

15 Ο νέος νόμος απέβλεψε στη δημιουργία πιά άξιας και αποτελεσματικής διοίκησης. Το άρθρ.35(4) ήλθε να ενισχύσει την αξιοκρατική επιλογή των δημοσίων υπαλλήλων με το να προνοήσει ρητά πως η σύσταση του διευθυντή πρέπει να είναι αιτιολογημένη. Το άρθρο μνημονεύει τα στοιχεία των υπηρεσιακών εκθέσεων και των προσωπικών φακέλων ανάμεσα στους παράγοντες που επενεργούν στην απόφαση για προαγωγή. Άρα πρόθεση του νομοθέτη ήταν να απεγκλωβιστούν οι συστάσεις του διευθυντή, που συνιστούν πρόσθετο κριτήριο ανέλιξης, από τα προαναφερθέντα στοιχεία. Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε οριακές περιπτώσεις, όπως η παρούσα, που η υπηρεσιακή εικόνα των υποψηφίων είναι πάνω κάτω η ίδια. Και ασφαλώς ο προϊστάμενος τμήματος είναι σε ιδανική θέση να διαγράψει τους λόγους για τους οποίους συστήνει ένα υπάλληλο. Η σύσταση δεν μπορεί να έχει διακοσμητικό χαρακτήρα.

20

25

30 Για να καταλήξω, τόσο η γραμματική όσο και η τελεολογική ερμηνεία συμπίπτουν στην προκειμένη περίπτωση και συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι το αληθινό νόημα της διάταξης είναι πως οι συστάσεις δεν είναι δυνατό να βασίζονται μόνο στα τρία κριτήρια. Γιατί διακριβώνονται από τις εκθέσεις και τους φακέλους στους οποίους η διάταξη κάμνει ρητή μνεία.

35 Οι συστάσεις εδώ δεν ήταν αιτιολογημένες. Η διαπιστωθείσα παρανομία δεν αφήνει άλλη εκλογή παρά την ακύρωσή."

40 Η πιο πρόσφατη απόφαση επί του προκειμένου εκδόθηκε *Νίκη Πολυκάρπου v. Δημοκρατίας* (1993) 4 Α.Α.Δ. 72, στην οποία το σχετικό πρακτικό της Ε.Δ.Υ. αναφέρει τα ακόλουθα:

"Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των τριών κριτηρίων καθώς επίσης και το πανεπιστημιακό προσόν, το οποίο υπό τις προϋποθέσεις του Σχεδίου Υπηρεσίας αποτελεί πλεονέκτημα, συστήνει τους ....."

Το Δικαστήριο στην υπόθεση αυτή, αφού αναφέρθηκε στις τρεις πιο πάνω προγενέστερες αποφάσεις επί του θέματος, αναφέρει τα εξής στις σσ. 87 και 88 της απόφασής του:

"Ο Προϊστάμενος του Τμήματος είναι σε ιδανική θέση να διαγράφει τους λόγους για τους οποίους συστήνει έναν υπάλληλο για προαγωγή. Γνωρίζει τα καθήκοντα και τις ευθύνες της θέσης και τους υποψηφίους υπαλλήλους. Από το σύνολο των γνώσεών του και των παρατηρήσεών του, ο νομοθέτης του επιβάλλει το καθήκον να αιτιολογήσει τη σύστασή του, να δώσει τους λόγους της προτίμησής του. Η αιτιολογία πρέπει να είναι επαρκής και σαφής και να εκθέτει, έστω και με λακωνικό τρόπο, τους πραγματικούς λόγους που τον οδηγούν στη σύσταση. Οι λόγοι πρέπει να περιορίζονται στον κύκλο των τριών νομοθετημένων κριτηρίων, να μην είναι αντίθετοι με τα στοιχεία των Φακέλων, αλλά να είναι τέτοιας φύσεως και έκτασης, που να στηρίζουν την προτίμησή του. Η απλή αναφορά των τριών νομοθετημένων κριτηρίων δεν ικανοποιεί την απαίτηση του νομοθέτη για αιτιολογημένες συστάσεις.

Με βάση τα πιο πάνω, οι συστάσεις του Προϊσταμένου, στις οποίες η Επιτροπή βασίστηκε, όπως δηλώνεται στο πρακτικό της, δεν είναι αιτιολογημένες και, ως εκ τούτου, είναι αντίθετες με το Νόμο.

Για το λόγο αυτό, η τελική απόφαση της Επιτροπής που προσβάλλεται δεν μπορεί να αντέξει το δικαστικό έλεγχο και κηρύσσεται άκυρη, χωρίς κανένα αποτέλεσμα."

Η δική μου προσέγγιση επί του θέματος μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: Πριν τη θέσπιση του άρθρου 35(4) του Νόμου αρ. 1/90 το Δικαστήριο ήταν ελεύθερο και αδέσμευτο να διαμορφώσει, κατά τρόπο που το ίδιο έκρινε ορθό και σκόπιμο, τη νομολογία αναφορικά με την υποχρέωση και/ή την επάρκεια της αιτιολογίας των συστάσεων του Προϊσταμένου του Τμήματος, τις οποίες η Ε.Δ.Υ. είχε υποχρέωση να λάβει υπόψη της, κατά τις προαγωγές δημοσίων υπαλλήλων, σύμφωνα με το άρθρο 44(3) του καταργηθέντα Νόμου αρ. 33 του 1967. Έκφραση της απεριόριστης αυτής ευχέρειας του Δικαστηρίου ήταν η έκδοση μερικών αποφάσεων με τις οποίες η υποχρέωση του Προϊσταμένου του Τμήματος να αιτιολογεί τις συστάσεις του είχε ουσιαστικά εκμηδενιστεί. Αποφασίστηκε ότι η πλήρης έλλειψη αιτιολογίας δεν επηρεάζει την εγκυρότητα ή νομιμότητα των συστάσεων. Με τις εν λόγω αποφάσεις εισήχθη νέο κριτήριο, όχι για να καθοριστεί κατά πόσο οι συστά-

- σεις είναι νόμιμες ή όχι, αλλά για να καθοριστεί το μέγεθος της βαρύτητας που η Ε.Δ.Υ. όφειλε να προσδώσει σ' αυτές. Καθορίστηκε ότι η βαρύτητά τους θα αυξάνετο ή μειώνετο ανάλογα με το βαθμό της συμφωνίας ή ασυμφωνίας τους προς τα στοιχεία των φακέλων. Κτυπητό παράδειγμα αυτής της προσέγγισης αποτελεί η απόφαση *Δημοκρατία ν. Βασιλείου* (1990) 3 Α.Α.Δ. 226, μερικά αποσπάσματα της οποίας παραθέτω πιο πάνω ως μέρος της απόφασης στην υπόθεση *Ανδρέας Νικολάου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας* (ανωτέρω), στην οποία τονίστηκε ότι το ουσιώδες ερώτημα είναι κατά πόσο οι συστάσεις του οικείου τμηματάρχη ανταποκρίνονται στα στοιχεία του φακέλου, ότι η εκάστοτε σύσταση δεν περιορίζεται στις τρεις γραμμές της διατύπωσης της αλλά φέρει πίσω της το περιεχόμενο των εμπιστευτικών εκθέσεων και των προσωπικών φακέλων, ως και στοιχεία προσωπικών απόψεων που ο Προϊστάμενος έχει διαμορφώσει κατόπιν ενημέρωσής του από τρίτα πρόσωπα και ότι η μη καταγραφή των απόψεων αυτών, παρά την αδυναμία δικαστικού ελέγχου που συνεπάγεται, είναι νόμιμη και διαφοροποιείται από όσα λέχθηκαν στην υπόθεση *Andreas Christodoulides and Another ν. The Educational Service Commission* (1986) 3 C.L.R. 1637.

- Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που υποψήφιος οφείλει την επιλογή του για προαγωγή από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας αποκλειστικά στη σύσταση του Προϊσταμένου του Τμήματος στο οποίο υπηρετεί, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που υπάρχουν υποψήφιοι περίπου ίσοι λαμβανομένων υπόψη των τριών καθιερωμένων κριτηρίων. Στο σύνολό τους, εφόσον η σύσταση αποτελεί ανεξάρτητο και ουσιώδες στοιχείο κρίσεως ικανό, από μόνο του, να γείρει την πλάστιγγα υπέρ του υποψήφιου που είχε συστηθεί. Αν, στις περιπτώσεις αυτές, η σύσταση θεωρείται έγκυρη και βαρύνουσα παρόλο που είναι ανατιολόγητη και περιλαμβάνει μόνο το όνομα του συστηθέντα υποψήφιου, μπορεί εύλογα να λεχθεί ότι ο Προϊστάμενος, για τους σκοπούς της σύστασής του, προβαίνει μόνο σε μια πρώτη εκτίμηση των στοιχείων των φακέλων τα οποία, είναι, εν πάση περίπτωση, ενώπιον της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας και μπορεί η ίδια να τα συνεκτιμήσει χωρίς την πρώτη εκτίμηση - σύσταση του Προϊσταμένου. Διερωτώμαι αν, κάτω από αυτές τις συνθήκες, η "σύσταση" αποτελεί ανεξάρτητο στοιχείο κρίσεως οποιασδήποτε σημασίας ή βαρύτητας και κατά πόσο η απλή αναφορά στο πρακτικό της Ε.Δ.Υ. ότι έλαβε υπόψη της και τη "σύσταση" αυτή δεν συνιστά πλάνη ως προς τα στοιχεία που συνεκτίμησε για να καταλήξει στην επίλογό της. Στο βαθμό δε που η "σύσταση" εμπεριέχει σωτηριά και προσωπικές εντυπώσεις που αποκόμισε ο Προϊστάμενος όχι από δική του γνωριμία και παρακολούθηση των υποψη-

φίων αλλά από απόψεις που εξέθεσαν σ' αυτόν τρίτοι, οι οποίες δεν κοινοποιήθηκαν στην Ε.Δ.Υ. και δεν καταγράφηκαν πούθενά, διερωτώμαι κατά πόσο, χωρίς οποιαδήποτε άλλη αιτιολογία, είναι νόμιμη και μπορεί να ληφθεί καθόλου υπόψη από την Ε.Δ.Υ. κατά την επιλογή του καταλληλότερου υποψήφιου για προαγωγή.

5

Είναι για όλους τους πιο πάνω λόγους που προσωπικά είδα με ικανοποίηση τη ρητή υποχρέωση του Προϊσταμένου του Τμήματος να προβαίνει σε "αιτιολογημένες" συστάσεις που για πρώτη φορά θεσπίστηκε στο άρθρο 35(4) του Νόμου αρ. 1/90. Δεν πρέπει δε να παραβλέπουμε ότι, κατά τεκμήριο, ο νομοθέτης προέβη στην θέσπιση της ρητής αυτής υποχρέωσης γνωρίζοντας την κατευθυνση ή κατευθύνσεις της νομολογίας με βάση την προϋπάρχουσα νομοθεσία στην οποία δεν υπήρχε αντίστοιχη ρητή πρόνοια. Πιστεύω ότι μετά τη θέσπιση της πρόνοιας του άρθρου 35(4) του νέου Νόμου η επάρκεια της αιτιολογίας της σύστασης του Προϊσταμένου του Τμήματος θα πρέπει να ελέγχεται δικαστικά με τα ίδια ακριβώς κριτήρια και τις ίδιες ακριβώς συνέπειες που ελέγχεται η οποιαδήποτε απόφαση της ίδιας της Ε.Δ.Υ. και ότι αιτιολογία που δεν παρέχει δυνατότητα πλήρους ελέγχου από το Δικαστήριο δε συνιστά αιτιολογία σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 35(4) του Νόμου αρ. 1/90.

10

15

20

Για τους λόγους που αναφέρω πιο πάνω, υιοθετώ τις αποφάσεις στις υποθέσεις *Λοιζίδη* (ανωτέρω) και *Πολυκάρπου* (ανωτέρω) και καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η επίδικη σύσταση του Προϊσταμένου του Τμήματος είναι παντελώς ανατιολογήτη και παράνομη ως αντιβαίνουσα στη διάταξη του άρθρου 35(4) του Νόμου, οδηγεί δε σε ακυρότητα την προαγωγή των Ενδιαφερομένων Μερών Μιχάλη Λεπτού και Πανίκου Πούρου, η οποία προσβάλλεται με την προσφυγή αρ. 831/91. Η προσφυγή αυτή επιτυγχάνει και η προσβαλλόμενη απόφαση ακυρώνεται στο σύνολό της. Περιττεύει, υπό τις περιστάσεις, η εξέταση των άλλων λόγων ακύρωσης που προβάλλει ο Αιτητής στην εν λόγω προσφυγή.

25

30

35

Εν όψει της ακύρωσης της προαγωγής των δυο Ενδιαφερομένων Μερών στην προσφυγή 831/91, η προσφυγή αρ. 691/91 εναντίον της ίδιας διοικητικής πράξης έχει απωλέσει το αντικείμενό της.

40

Λαμβάνοντας υπόψη την ύπαρξη αντικρουόμενων αποφάσεων πάνω στο νομικό σημείο που έκρινε την τύχη των συνεκδικαζόμενων προσφυγών, δεν εκδίδω οποιαδήποτε διαταγή αναφορικά με τα έξοδα.

- 5 Τελειώνοντας, θα ήθελα να εκφράσω την ευχή ότι θα δοθεί σύντομα στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου η ευκαιρία να διαλύσει τη σύγχυση που έχει προκληθεί και εξακολουθεί να υπάρχει με τις υπάρχουσες αντιμαχόμενες αποφάσεις πάνω στο σοβαρό επίδικο αυτό θέμα, εκδίδοντας τη δική της δεσμευτική και τελεσίδικη απόφαση επί του προκειμένου.

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς διαταγή για έξοδα.